

## POSTANOWIENIE

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

o prawo do emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 maja 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika ubezpieczonego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 15 grudnia 2014 r., zmieniającego zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 14 sierpnia 2014 r. i przyznającego ubezpieczonemu H. Ł. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach „szkodliwych” od dnia 28 lipca 2014 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 9 kwietnia 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa

materialnego, to jest art. 32 ust. 2 i 4 w związku z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

We wniosku o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący organ rentowy podniósł, że skarga ta jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącego, określonymi w powołanym w podstawie zaskarżenia przepisie czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które są wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Fizycznie jest zaś niemożliwe bezpośrednie sprawowanie nadzoru przy 3-zmianowej organizacji pracy ubezpieczonego poczynwszy od stanowiska zastępcy całego działu produkcji, kiedy podlegało mu 600 skazanych oraz odpowiednia do tego liczba mistrzów i kierowników zmian. Z każdym awansem ubezpieczonemu przybywało tylko obowiązków nadzorczych i sprawozdawczych wobec niżej sytuowanych w hierarchii pracowników kolejnych szczebli kierowniczych. Niemożliwe jest zatem, aby wyżej wymienione czynności ubezpieczony wykonywał ciągle i nieprzerwanie, w pełnym wymiarze czasu pracy, na kolejnych, coraz wyższych stanowiskach kierowniczych (wobec podległych 600 osób i dziesiątek pracowników nadzoru), a już zupełnie nieprawdopodobne jest, aby czynił to na stanowisku zastępcy szefa całej produkcji.

Skarżący powołał się również występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego związanego z wykładnią art. 32 ust. 2 i 4 w związku z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które zawarł w pytaniu, „czy w ogóle, a jeżeli w jakim dobowym wymiarze czasu pracy konieczne jest dla zakwalifikowania za pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w dziale XIV, poz. 24, wykonywanie dozoru inżynieryjno-technicznego w warunkach w których nie są zachowane higieniczne normy pracy i na których wykonywana jest nadzorowana praca uznawana za pracę w szczególnych warunkach?”

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez

autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Wypada też podkreślić, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej

subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Trzeba też dodać, że już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Tymczasem, w ocenianym wniosku skarżący z jednej strony podnosi, że jego skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, iż charakter zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie odpowiadał czynnościom polegającym na kontroli i dozorze inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace

wymienione w wykazie (prac w szczególnych warunkach), z drugiej natomiast uznaje, że wyjaśnienie, na czym winny polegać te prace, aby zakwalifikować je jako prace w szczególnych warunkach, o których mowa w dziale XIV, poz. 24 (wykazu A), budzi tak istotne wątpliwości interpretacyjne, iż stanowi istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego.

Abstrahując jednak od tego, że tak skonstruowany wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zostać uznany, z przyczyn wyżej podniesionych, za wadliwy, Sąd Najwyższy zauważa, że uzasadnienie tego wniosku w ogóle nie uwzględnia ustaleń faktycznych niniejszej sprawy oraz oceny prawnej dokonanej na ich podstawie przez Sąd drugiej instancji, a nawet pomija je. Skarżący zdaje się bowiem nie dostrzegać, że podniesiony przez niego problem dotyczy prac wymienionych w Dziale XIV (Prace różne), poz. 24 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., podczas gdy Sądy obu instancji oparły swoje rozstrzygnięcie na uprzednim ustaleniu, że ubezpieczony wykonywał w spornym okresie pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wprowadzie w tym samym Dziale XIV wykazu A, ale nie w poz. 24, lecz w poz. 22, to jest że sprawował wówczas „nadzór nad pracami wykonywanymi w przywięziennych zakładach pracy przez skazanych, tymczasowo aresztowanych i umieszczonych w ośrodkach przystosowania społecznego”. Porównanie tego rodzaju prac z pracami określonymi w Dziale XIV, poz. 24, to jest z „kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”, jest zaś całkowicie nieuprawnione. Całkiem odmienna jest bowiem przyczyna uznania przez prawodawcę obu wymienionych rodzajów prac za prace wykonywane w szczególnych warunkach, uprawniające do emerytury w niższym wieku emerytalnym. O ile w przypadku prac wymienionych w poz. 24 chodzi o dozór sprawowany nad pracami wymienionymi w wykazie, czyli pracami wykonywanymi w stałym narażeniu na kontakt z czynnikami niekorzystnymi (szkodliwymi) dla zdrowia (w sensie fizycznym) w postaci toksyn, oparów szkodliwych substancji chemicznych, zadymienia, temperatury itp., to szkodliwość i uciążliwość prac wymienionych w poz. 22 ma zupełnie inny charakter. Jest ona bowiem związana z samym tylko sprawowaniem nadzoru nad osobami

pozbawionymi wolności, zatrudnionymi w przywieszennych zakładach pracy. Istotą tej „szkodliwości” nie jest więc narażenie na wpływ czynników niekorzystnych dla zdrowia w sensie fizycznym, ale szczególna odpowiedzialność wynikająca z owego nadzoru, powodująca przede wszystkim (wskutek ciągłego stresu) obniżenie sprawności psychofizycznej u osoby sprawującej taki nadzór (por. art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach).

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd Najwyższy jest więc zdania, że cały wywód zaprezentowany w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie ocenianej skargi kasacyjnej do rozpoznania w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy należy uznać za bezprzedmiotowy.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. W odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł zaś na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398<sup>21</sup> k.p.c., mając na względzie, iż ubezpieczony w odpowiedzi na skargę kasacyjną organu rentowego domagał się jedynie jej oddalenia i tylko z tym wnioskiem wiązał równocześnie sformułowany wniosek o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podziela natomiast jednolicie prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzega wad tej skargi uniemożliwiających jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, a wniosek o koszty wiąże z innym oczekiwanym rozstrzygnięciem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636 oraz orzecznictwo tam powołane).